

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 7. De generali ratione iudicandi de peccatis ex parte appetitus
concupiscentis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

li, id est, sicut dominus servus, qui nullam resistendi potestatem habent. Appetitui verò sentienti, principatu civili: sicut princeps civibus, qui potestatem aliquam habent repugnandi: pertinet ad easdem facultates secundum se sumptas: quare non sunt ex se sufficientes ad exeundum in actum, sed perinde ac instrumenta artium requirunt alterius impulsus: qui interdum quidem est ab appetitu sentiente, sed ratione dirigente imprimatur à voluntate, quando actus in quem exeunt, est de numero actuum humanorum. Appetitus verò sentientius ex se sufficiens est ad deducendum seipsum in actum, absque impulsu voluntatis: qua de causa potest sua passione eidem aduersari, iuxta illud Apostoli ad Gal. 5. Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem: hæc enim sibi inuicem aduersantur: ut non quæcumque vultis, faciatis.]

58. Cæterum ita eò pertinent, ut intelligamus actus imperatos, in quibus ratio peccati iudicanda est ex regula vltima in præced. capite proposita; posse esse, tum mentis cognitiones, ac phantasmata imaginationes: tum passiones appetitus sentientis; tum demum functiones linguæ, manuum, ac reliquorum membrorum exteriorum, quæ voluntatis arbitrio regi possunt.

Pars altera capitis, De vi opposita voluntatis dominio.

59. **Q**uod attinet ad violentiam: ea duplex est ex D. Thoma in 4. dist. 29. q. 1. art. 1. & colligitur ex ca. Sacris Deis quæ vi in seve causa sunt: ut ibidem Panormit. n. 1. obseruat vna conditionalis: qualis est cum quis ad aliquid agendum, quod alioqui ex infra inclinatione non egisset, metu vel blanditiis inducitur (quæ prius inductio aut persuasio quam violentia dicenda est) inique consideratio ad sequentia capita pertinet: altera absoluta: qualis est quæ ab externo principio inferitur, passio non conferente vim, id est, persona patiente, quantum potest resistente, per internam inclinationem ad oppositum.

60. Ea autem ex D. Thoma 1. 2. quæst. 6. art. 2. non potest quidem inferri voluntati quoad internam consensum, actumve ipsius elicitorum: potest tamen quoad exteriorem, seu quoad actum ipsius imperatum. Cuius rei ratio est, quod voluntati conveniat, ut secundum naturalem inclinationem se indifferenter habeat: tum ad contrarias actiones elicendas, unde dicitur libera libertate contrarietatis: tum ad eadem elicendas vel cohibendas, unde dicitur libera libertate contradictionis. Quo fit ut siue sit elicenda volitio, siue elicenda contraria nolitio: siue ab hac vel illa abstinendum, nihil accidat contra voluntatis inclinationem propriam: adeo ut neque in elicendo, neque in non elicendo patiatur violentiam. Atque licet Deus possit voluntati nostræ afferre necessitatem volendi aliquid, vel nolendi illud, vel cohibendi se ab eo volendo aut ab eo nolendo: iuxta illud Proverb. 21. Sicut diuisiones aquarum, ita cor regis in manu Domini quocumque voluerit inclinabit illud: non ideo tamen censendus est cogere, eum talis siue volitio, siue nolitio, siue huius aut illius cohibitio, non aduersetur voluntatis inclinationi, sed secundum eam sit.

Facultates autem subiectæ imperio voluntatis, per quas ipsa exercet consensum exteriorem, actumve imperatum, non ita pendent ab ea in operando: quin ipsa repugnante possint ad operationem ab externo agente potentiore interdum applicari: ut accidit cum aliquis potentior viribus, aperit alterius oculos ut videat nolens videre: vel certe possint impediri ne à voluntate ipsa applicentur ad operandum: ut cum quis claudit alterius oculos, ne videat volens videre: quorum illud est positivè & hoc negativè voluntati quoad actum suum imperatum inferre absolutam violentiam.

61. Quæ quidem, sicut ignorantia inuincibilis, omnino excusat à peccato, & facit ne actio vel omisso illicita, quæ per eam committitur, habeat rationem aliquam peccati. Sic enim in Conc. Ancyrano (quod refertur distinct. 50. cap. Presbyteros) definitum est thuris oblationem factam Idolo, ab eo cuius manus ad id addacta est, ipso quantum potuit interius & exterius resistente, non fuisse peccatum. Et 32. quæst. 5. per totam, multis sanctorum Patrum autoritatibus propositis, confirmatur nihil peccare illam, cuius omnino renitentis virginitas violatur. Ratio autem est, in qua iidem Patres fundantur, quod talis violentia tollat internam voluntatis consen-

sum liberum, qui ad rationem peccati omnino requiritur iuxta primam regulam in præced. c. traditam. Ut autem à peccato, sic & à pœna peccati excusari habetur ex c. Sacris, De iis quæ vi, &c. Ratioque est, quia effectus non ponitur, non posita causa.

Ne verò in iudicando de peccatis ex hac doctrina errare contingat, conuenit duo obseruare. Prius est: id violentiæ genus necessarium esse duplicem resistantiam: vnam ex parte voluntatis, hoc est, ut ipsa nolit violentiam inferri: si enim velit, aut neque velit, reque nolit sed neutro modo se habeat, non dicitur, violentia inferri. Alterum ex parte facultatis exteriorum membrorum: nempe ut is qui patitur, quantum potest externi agentis contra se conatum impediatur: per fugam, aut clamores aut alios externos actus ad resistendum accommodatos. Vnde si Caluianus ad suam concionem traheret Catholicum; siue volentem, siue nec volentem, nec nolentem, sed tantum permittentem in se fieri alterius voluntatem: siue nolentem quidem, compellenti tamen non resistentem exteriis quantum potest, is non censeretur violentiam pati, & sic de similibus.

Posterius est: cum de ratione violentiæ sit, ut is cui inferatur resistat per internam inclinationem ad oppositum: de violentia homini ad actum aliquem illata, non esse iudicandum ex inclinatione seu appetitu ipsius naturali, aut sentitio: in quibus cum beatis communice: sed ex sola voluntate, quæ est inclinatio hominis propria: hoc est, actum hominis non esse censendum violentum ex eo, quo sit contra appetitum ipsius naturalem: ut ascensus, est contra ipsius pondus: aut contra appetitum sentientem, ut est perperio verberum, sed ex eo solum, quod sit contra voluntatem. Vnde cum homini pœna aliqua infligitur, siue à se, siue ab alio contra appetitum naturalem aut sentitium, si voluntas illam acceperit, non dicitur violenta, sed voluntaria. Sic enim Christi & Martyrum passiones fuerunt voluntariæ, sic etiam opera pœnitentiæ pœnalis, ut ieiunia, verbera, & similia quæ sibi ipsi homo infligit, sunt voluntaria, quamuis illa excipiat contra inclinationem appetitus sentientis: quia suscipit ex inclinatione voluntatis.

C A P V T VII.

De generali ratione iudicandi de peccatis ex parte appetitus concupiscentiæ.

S V M M A R I V M.

64. Amor sui initium est peccati.
65. Triplex affectus illicitus ex eo proueniens.
66. Momen se mutuo voluntas, & appetitus sentiens; sed differenter.
67. Concupiscentia appetitus sentientis nonnunquam in actu voluntatis auget liberum, nonnunquam minuit, & nonnunquam omnino tollit.
68. Nonnunquam pariter auget peccatum, nonnunquam minuit, nonnunquam etiam omnino tollit.

64. **P**rimum peccati initium in homine esse sensualitatem, seu vi D. Thom. habet 1. 2. quæst. 77. art. 4. amorem sui: D. August. satis significauit cum amorem sui vsque ad contemptum Dei edificare ciuitatem Babylonicam dixit in cap. vlt. libr. 14. de ciuitate Dei: congruenter ei, quod Dominus monstrans viam quæ ducit ad celestem Hierusalem (in quam ex cap. 21. Apoc. nihil peccati fordibus inquinatum intratum est) primo omnium loco præscribit ei, qui illam tenere velit, ut seipsum abneget Matth. 16. & Luc. 9. quod est se amore sui exuere. Immo id Scripturæ aperte declarat, cum dicitur in Epistola ad Rom. cap. 6. Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediat concupiscentiis eius.] Et ca. 7. Video aliam legem in membris meis repugnantem legimentis meis, & captiuantem me in lege peccati.] Et Iacobi 1. c. Vnusquisque renatur à concupiscentia sua abstractus & illecebus: deinde concupiscentia cum conepit patit peccatum.] Accedit ratio: quia talis amor est quædam infirmitas animæ, proueniens à peccato originali; per quam velut in curua propender ad bona temporalia, hoc est, ex D. Thom. in seq. art. 5. ad voluntates, quæ corporalis diuitias, quæ fortunæ: & ad honores, qui animi bona temporalia dicuntur: cum præcepta Dei

(quo-

(quorum transgressione peccatur) eandem animam erigat in contrarium, nempe in bona eterna.

65. Tam pro illo triplici bonorum temporalium genere affectus illi citus ex amore sui proveniens tripertito dividitur in Epist. i. D. Ioan. cap. 2. in concupiscentiam carnis, seu amorem carnalium voluptatum; concupiscentiam oculorum, seu amorem diuitiarum; & in superbiam vitæ seu amorem honorum. Et quia in homine amor seu persecutio voluptatum carnalium, sicut & odium seu fuga contrariorum dolorum, est per se actus non tantum voluntatis sed etiam appetitus sentientis: non autem amor seu persecutio diuitiarum vel honorum (nec enim appetitum sentientem contingit diuitiis, vel honoribus moueri, nisi forte per accidens: hoc est, quod accidit hos vel illas adiunctam habere aliquam corporis voluptatem) fit vt ex parte sensibilitatis, vltima ea que in præcedentibus cap. dicta sunt de consensu voluntatis, nihil speciale occurrat considerandum, quod attineat ad iudicium de peccatis, præter carnalium voluptatum persecutionem, & contrariorum dolorum fugam: quæ quatenus passiones sunt appetitus sentientis, illa quidem concupiscentis, & hæc in ascensu, non tantum suppeditant voluntati materiam mali consensu, sed etiam illam impellunt ad talem consensum præbendum.

66. Etenim quia voluntas & appetitus sentientis simul sunt in eadem anima, fit vt in prosequendo bono vel fugiendo malo, se mutuo moueant: vnaque aliam, perinde ac si spheram aliam sibi adherentem, secum rapiat: quamquam diuerso modo; Voluntas enim directe mouet appetitum sentientem, hunc scilicet applicando ad opus: quia est facultas superior; cæteras sicut princeps ciues, imperio suo applicans ad obuenda propria munia. Appetitus autem sentiens voluntatem ad consentiendum sibi mouet solummodo indirecete: eam scilicet alliciendo (vnusquisque enim tentatur a concupiscentia sua abstractus & illectus Iacobi i.) Ratione cuiusdam affinitatis mutue, qua duæ illæ facultates, nata simul esse, ac sociari in eadem anima, vniuntur inter se naturali quodam vinculo. Vnde fit vt quemadmodum Princeps ciues affinitate ei coniuncti, sic voluntatem appetitus sentientis interdum subuertat representatione commodi, vel incommodi quod ipse sentit in voluptate, vel dolore corporis. Sic Danielis 13. Sanctus puer deprauato sentit: Concupiscentia subuertit cor tuum.

Potest de motu appetitus sentientis prout à voluntate imperatur, nihil superest hic addendum ad ea que in præcedentibus cap. dicta sunt de actibus imperatis (ex quorum ille est numerus) nisi id quod attingit Caiet. 1. 2. q. 17. art. 7. quando corporis dispositio conueniens fuerit, facile appetitum sentientem voluntatis imperio moueri, non item quando non fuerit conueniens. Vnde præsens consideratio est tota de eodem motu, prout voluntate ad consensum allicit. Et cum, vt ante attingimus, ille sit tum voluptatis corporis persecutio, cui specialiter nomen concupiscentiæ tribuitur: tum doloris contrarij fuga, quæ nomine tum iræ, tum metus significatur; in reliqua huius capituli parte trademus quodam ex tali motu prout concupiscentia est, iudicium de peccatis in genere possit fieri: idem de eo prout metus est, expolituri in sequent. cap. Prout autem est ira, sufficit monuisse, ex illo, de peccatis eodem modo iudicari, quo dictum fuerit iudicandum esse ex concupiscentia: quia pariter vtroque modo inclinatur voluntatem ad volendum, aut nolendum, aut non volendum.

67. Principio ergo notandum est quoad concupiscentiam, sic eam influere in actum voluntatis, vt in illo non nunquam augeat, non nunquam minuat, non nunquam tollat rationem voluntarij liberi: nam augeat, quando efficiendo vt obiectum appareat magis delectabile, magisque desiderabile, efficit consequenter vt voluntas maiore propensione, & affectu in illud feratur, quam alioqui ferretur: Minuit verò, cum iuxta supra citata D. Pauli verba ex cap. 7. Epist. ad Rom. voluntatem inclinatur, & quodammodo trahitur vnum magis, quam alterum acceptandum, vel repudiandum. Namque libertas consistit in indifferentia voluntatis ad acceptandum vel non acceptandum, aut etiam repudiandum illud quod ei fuerit ab intellectu pratico propositum, tollit denique omnino: quia vt D. Thom. 1. 2. q. 10. artic. 3. docet; Concupiscentia interdum est adeo vehemens vt non modo im-

pediat, sed etiam tollat penitus deliberatum rationis iudicium: sic nimirum mouendo corpus, vt ligetur sensus exteriores: atque adeo vt vigilantes variis phantasiis delectantur, sicut dormientes in somniis: vel etiam vt lædantur ipso rum sensuum interiorum organa: quorum impedito obsequio in subministrando rationi species rerum, impeditur eiusdem rationis vsus: vt argumento sunt illi, qui ex nimia passione in amentiam vertuntur. Quia enim, etiam passione leuata, perseverat in illis interiorum sensuum læsio: ex sublatione obsequio debito, tollitur & rationis vsus. Tam verò sine deliberato rationis iudicio, actus voluntatis nequit liber esse, vt patet in amentibus & pueris, in quibus voluntas eodem modo sequitur id quod ratio absque disquisitione apprehenderit, quo appetitus sentiens in bestis, sequitur id quod phantasia conueniens esse iudicauerit. Cum igitur hæc ita habeant: & peccatum adeo sit liberum, vt si non sit liberum, neque sit peccatum: duæ regulæ ex D. Thom. 1. 2. q. 77. art. 6. & 7. statuuntur ad iudicandum de peccatis ex parte appetitus sentientis quoad concupiscentiam.

68. Priore est, peccatum per concupiscentiam minui. Hanc præter antedictam confirmat illud quod habetur ex cap. Sciendum quippe est, De peccat. distinct. 2. Peccatum ex infirmitate, id est, ex concupiscentia vel ignorantia (quam illa carnis & hæc animi infirmitas est, 15. q. 1. c. 1.) leuius esse peccato ex malitia: vt inuenem cæteris partibus ob ardorem concupiscentiæ, leuius peccare fornicando, quam senem, in quo ardor defertur. Intelligenda est autem hæc regula ex D. Thom. in eod. art. 6. de concupiscentia, seu appetitus concupiscentis passionibus, prout antecedunt peccati perpetrationem; nam prout hanc sequuntur, concupiscentia non minuit peccatum, sed tanquam effectus eius, ostendit quanta fuerit peccandi voluntas.

Posterior regula est, Concupiscentia quando aufert omnino rationis vsum, omnino exculare à peccato: quando verò non aufert omnino, neque exculare omnino à peccato. Ratio manifesta est ex antedictis. Sic autem accipienda est talis excusatio, vt etiam locum habeant in ea moderationes excusationis eorum, qui per ebrietatem, somnum, aut furiam priuantur rationis vsu, proposita in præced. c. i.

Adhuc de concupiscentia illud obseruatione dignum occurrit ex Nauar. in Enchir. prælod. 6. num. 8. cum actus humanus ex eo, quod producat concupiscentiam ipsam plurimum impellente voluntatem; non modo non sit inuoluntarius, sed magis voluntarius; illud quod per blanditias agitur, non esse inualidum, nec inualidari posse: sicut est, & potest illud quod ex metu agitur, vt paulo post docebitur: ita vt testamentum non valeat quidem metu factum, valeat tamen procurarum blanditiis, ex lege vltima ff. Si quis aliquem testari prohibuerit.

CAPVT VIII.

De ratione in genere iudicandi de peccatis ex parte appetitus irascens quoad metum.

SUMMARIUM.

- 69 Metus minuit quidem liberum, non tamen tollit; nisi tollat vsu rationis; seque potest aut leuis, aut grauis.
70 Mala quorum metus potest censeri grauis, seu cadens in constantem vnum.
71 Metus potest minuire peccatum, non tamen faciendo veniale, illud, quod est suo genere mortale.
72 Metus leuis regulariter non excusat à peccato.
73 Nec item metus grauis, quando agitur contra præceptum naturale negatiuum.
74 Secus cum agitur contra præceptum affirmatiuum, siue naturale, siue positiuum.
75 Similiter & quando contra præceptum humanum negatiuum.
76 Aliquot casus excepti.
77 Actus humanus metu extorris, inefficax, inualidus esse consensus est quoad forum internum.

Hæc ratio, vt in præcedenti cap. attingimus, sumitur tum ex ira, tum ex metu. Exira autem iudicandi in genere de peccatis eadem est ratio (vt iam antea præmonuimus)